

Μονομελές Πρωτοδικείο Χαλκίδος: 80/91

Πηγή: ΔΕΝ 48/92 σελ. 930

Όταν το εργατικό ατύχημα οφείλεται σε υπαιτιότητα του εργοδότη ή του προστηθέντος, ανεξαρτήτως της οφειλομένης ή μη αποζημίωσης, υπάρχει και αξίωση του παθόντος, και σε περίπτωση θανάτου του, των μελών της οικογενείας του, λόγω ψυχικής οδύνης, κατά τις διατάξεις του άρθρου 932 ΑΚ και ανεξαρτήτως αν συντρέχουν ή όχι οι προϋποθέσεις αποζημιώσεώς τους κατά το Ν. 551/15 αξιώσεις. – Σε περίπτωση αμετακλήτου αθώωσης του κατηγορουμένου εργοδότη ή του προστηθέντος από το ποινικό δικαστήριο, ενώπιον του οποίου παρέστη ως πολιτικώς ενάγων ο ζημιωθείς, η σχετική απόφαση δεν παράγει δεδικασμένο ως προς το κεφάλαιο της πολιτικής αγωγής το οποίο να κωλύη την εξέταση της αποζημίωσης του ζημιωθέντος από το πολιτικό δικαστήριο. – το αν συγκεκριμένο μέλος της οικογένειας του θανόντος είχε στην συγκεκριμένη περίπτωση ανεπτυγμένο σε τέτοιο βαθμό τον συναισθηματικό του κόσμο, ώστε να αισθάνεται ψυχική οδύνη είναι ζήτημα πραγματικό. Ποια πρόσωπα ανήκουν στην έννοια της οικογένειας του θανόντος. Κριτήρια χρηματικής ικανοποίησης.

Πρωτοδίκης: Γ. ΜΠΑΤΖΑΛΕΞΗΣ

Δικηγόροι: Π. Μαναβής, Χ. Απαλαγάκη, Δ. Ματσιώρης.

Όταν το εργατικό ατύχημα οφείλεται σε υπαιτιότητα του εργοδότη ή του προστηθέντος, ανεξάρτητα από την οφειλόμενη ή μη αποζημίωση, υπάρχει και αξίωση του μισθωτού για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης και σε περίπτωση θανάτου τούτου, των μελών της οικογενείας του, λόγω ψυχικής οδύνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 932 ΑΚ. Από την αποζημίωση δε αυτή δεν απαλλάσσεται ούτε ο εργοδότης ούτε ο προστηθείς, ανεξάρτητα αν ο παθών υπόκειται στην υποχρεωτική ασφάλιση του ΙΚΑ ή το ατύχημα οφείλεται σε δόλο του εργοδότη, δηλ. ανεξάρτητα αν συντρέχουν ή όχι οι προϋποθέσεις αποζημίωσης κατά τον Ν. 551/15 (Ντάσιος, Εργατ. Δικον. Δίκαιο, έκδ. 1986, σελ 418-420 και εκεί παραπομπές στη νομολογία, όλ. ΑΠ 1187/86 ΕΕργΔ 4671, ΑΠ 821/82 ΔΕΝ 1982 σελ. 1055, Εφ. Αθ. 12031/87 Ελλ. Δνη 30.340, Εφ. Αθ. 974/86 Ελλ. Δνη 27.515 Εφ. Αθ. 2107/83 ΕΕργΔ σελ. 477). Εξ άλλου η παραγραφή των αξιώσεων από τον Ν. 551/15 είναι τριετής, εφόσον ο εργοδότης βεβαίωσε το ατύχημα εντός 15 ημερών από την επέλευσή του ενόρκως ενώπιον του Ειρηνοδικείου του τόπου όπου συνέβη διαφορετικά είναι πενταετής, αρχομένη από την επέλευση του ατυχήματος ή από τον θάνατο του μισθωτού προκειμένου για αξιώσεις των συγγενών (άρθρ. 17 Ν. 551/15). Όταν όμως πρόκειται, για αξιώσεις που στηρίζονται στις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου, τέτοια δε είναι και ή κατ' άρθρ. 932 ΑΚ αξίωση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης, η παραγραφή είναι πενταετής (άρθρ. 937 ΑΚ), αφότου ο παθών έλαβε γνώση της ζημίας και του υποχρέου σε αποζημίωση (Ντάσιος, ό.π., σελ. 422, Εφ. Αθ. 8324/87 ό.π.). Στην κρινομένη περίπτωση, όπως ανεφέρθη στην προηγούμενη σκέψη, πρόκειται αξίωση χρηματικής ικανοποίησης που στηρίζεται στις διατάξεις του κοινού δικαίου (ΑΚ 932), εφόσον το εργατικό ατύχημα κατά το οποίο βρήκαν το θάνατο οι συγγενείς των εναγόντων αποδίδεται σε υπαιτιότητα (αμέλεια) του νομίμου εκπροσώπου της εναγομένης, η αξίωση δε αυτή, κατά τα εκτεθέντα στη μείζονα σκέψη, υπόκειται στην πενταετή παραγραφή του κοινού δικαίου (άρθρ. 937 ΑΚ) και όχι στην ειδική τριετή παραγραφή του Ν. 551/15, όπως αβάσιμα ισχυρίζεται η εναγομένη. Συνεπώς, εφόσον οι αγωγές, όπως συνομολογεί η εναγομένη, επιδόθηκαν εντός πενταετίας από του

ατυχήματος, οι ένδικες αξιώσεις δεν υπέκυψαν σε παραγραφή και η σχετική ένσταση της εναγομένης πρέπει να απορριφθεί σαν ουσιαστικά αβάσιμη, ανεξάρτητα βέβαια του ότι, εφόσον δεν επικαλείται αυτή αναγγελία του ατυχήματος, εντός του προαναφερθέντος χρόνου και κατά τον παραπάνω τρόπο, η παραγραφή της αξιώσεως αυτής και με τις διατάξεις του ΚΝ 551/15 είναι, όπως ανεφέρθη, πενταετής και όχι τριετής.

Από τη διάταξη του άρθρου 65 παράγρ. 1 ΚΠολΔ προκύπτει ότι, στην περίπτωση που το ποινικό δικαστήριο αποφανθεί ότι δεν πρέπει να γίνει δίωξη ή απαλλάξει τον κατηγορούμενο για οποιονδήποτε λόγο, δεν θα προχωρήσει στη συζήτηση της πολιτικής αγωγής, αν και παραδεκτώς ασκήθηκε αυτή ενώπιόν του, διότι διαφορετικά ενεργεί καθ' υπέρβαση εξουσίας και ασκεί δικαιοδοσία που δεν του παρέχεται από το νόμο, η δε απόφασή του καθίσταται αναιρετέα. Στην περίπτωση αυτή, δηλ. όταν η ποινική δίκη περατώνεται με την απαλλαγή του κατηγορουμένου και το ποινικό δικαστήριο δεν επιλαμβάνεται της πολιτικής αγωγής, ο ζημιωθείς μπορεί να απευθύνει την ουδόλως εκδικασθείσα πολιτική αγωγή του ενώπιον του πολιτικού δικαστηρίου, το οποίο και θα εκτιμήσει την επίδραση της ποινικής αποφάσεως, εν όψει των περί αποζημιώσεως από αδικοπραξίες διατάξεων των άρθρων 911, 932 ΑΚ, κατά την εξέταση της βασιμότητας της ενώπιόν του εισαγομένης αξιώσεως προς αποζημίωση (ιδ. Ζησιάδη, Ποιν. Δικον. έκδ. 3η, τόμ. Α', σελ. 523, 524, Κονταξής, Κώδ. Ποιν. Δικον. κάτω από το άρθρο 65, σελ. 528, 529). Από τα παραπάνω παρέπεται ότι, σε περίπτωση αμετακλήτου αθώσεως του κατηγορουμένου από το ποινικό δικαστήριο, ενώπιον του οποίου παρέστη ως πολιτικώς ενάγων ο ζημιωθείς από την πράξη του κατηγορουμένου, η σχετική απόφαση δεν παράγει δεδικασμένο ως προς το κεφάλαιο της πολιτικής αγωγής, το οποίο (δεδικασμένο) κωλύει την εξέταση της αξιώσεως αποζημιώσεως του ζημιωθέντος από το πολιτικό δικαστήριο ενώπιον του οποίου εισήγαγε αυτήν ο ζημιωθείς διότι, όπως προκύπτει από τις διατάξεις του άρθρου 322 ΚΠολΔ, για να παραδεχθεί δεδικασμένο από απόφαση τελεσίδικη για το κριθέν ουσιαστικό ζήτημα, πρέπει το δικαστήριο να έκρινε οριστικά για μια έννομη σχέση που έχει προβληθεί με αγωγή, ανταγωγή, κυρία παρέμβαση ή ένσταση συμψηφισμού, τέτοια όμως κρίση, σύμφωνα με αυτά που εκτέθηκαν στην μείζονα σκέψη, δεν υφίσταται επί της πολιτικής αγωγής όταν το ποινικό δικαστήριο απαλλάσσει για οποιονδήποτε λόγο τον κατηγορούμενο, αφού στην περίπτωση αυτή, όπως ανεφέρθη, ουδόλως επιλαμβάνεται της πολιτικής αγωγής και δεν αποφαινεται για την αχθείσα ενώπιόν του με αυτήν έννομη σχέση.

Κατ' ακολουθία τούτων ο ισχυρισμός της εναγομένης, ότι οι υπό στοιχεία β' και δ' αγωγές τυγχάνουν απαράδεκτες, λόγω του δεδικασμένου που παράγεται από την απόφαση του Εφετείου Θεσσαλονίκης, η οποία κήρυξε αθώο τον κατηγορούμενο νόμιμο εκπρόσωπό της της κατηγορίας της πράξεως της ανθρωποκτονίας από αμέλεια με θύματα τους ΖΠ και ΝΜ, διότι οι ενάγοντες σ' αυτές παρέστησαν ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου ως πολιτικώς ενάγοντες και ζήτησαν χρηματική ικανοποίηση, λόγω ψυχικής οδύνης, που υπέστησαν από τον θάνατο των πιο πάνω συγγενών των, την ίδια δε αξίωση ασκούν και με τις κρινόμενες πιο πάνω αγωγές, είναι ουσιαστικά αβάσιμος και σαν τέτοιος πρέπει να απορριφθεί.

Η εναγομένη εδρεύει στο Ηράκλειο Κρήτης και ασχολείται με τη βιομηχανική παραγωγή και εμπορία εκρηκτικών υλών, διατηρεί δε στην πιο πάνω πόλη από το έτος 1972 εργοστάσιο παραγωγής εκρηκτικών υλών, τις οποίες στη συνέχεια εμπορεύεται. Από το έτος 1980 η εναγομένη ίδρυσε στην περιοχή της Κοινότητας "Μ" αντίστοιχη βιομηχανική μονάδα παραγωγής και εμπορίας εκρηκτικών υλών.

(...) Τις πρωινές ώρες της 22.6.82 στο εργοστάσιο συσκευασίας της ζελατινοδυναμίτιδας, εργάζονταν οι ΖΠ, σύζυγος και πατέρας των εναγόντων στις

υπό στοιχεία α', β' αγωγές και NM, σύζυγος και πατέρας των εναγόντων στις υπό στοιχεία γ', δ' αγωγές, οι οποίοι συνδέονταν μετά της εναγομένης με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου.

Στον ίδιο χώρο εργαζόταν και ένας ακόμη εργάτης, ο οποίος είχε απομακρυνθεί προσωρινά για την εκτέλεση κάποιας άλλης εργασίας. Ενώ λοιπόν εργαζόνταν οι παραπάνω στον χώρο του κτιρίου 13 και ησχολούντο με την παραγωγή φυσιγγίων ζελατινοδυναμίτιδας διαμέτρου 28 χιλ. έγινε τρομερή έκρηξη, η οποία είχε σαν αποτέλεσμα τον διαμελισμό των, την εξαφάνιση όλου του κτιρίου, τη δημιουργία κρατήρος διαμέτρου 12 μέτρων και βάθους 2 τουλάχιστον μέτρων, την πρόκληση σοβαρών υλικών ζημιών στα σε ακτίνα 150 μ. περίπου ευρισκόμενα κτίρια του εργοστασίου και τον τραυματισμό άλλων 5 εργαζομένων, δηλ. προκλήθηκαν αποτελέσματα που δικαιολογεί η έκρηξη ποσότητας TNT 600 κιλών.

Η έκρηξη αυτή και οι επισυμβάντες συνεπεία αυτής θάνατοι των δύο πιο πάνω εργαζομένων οφείλονται, ενόψει των πιο πάνω πραγματικών περιστατικών, που προκύπτουν από τις καταθέσεις των μαρτύρων και όλα τα σχετικά έγγραφα της σχηματισθείσης ποινικής δικογραφίας, στο ότι ο προαναφερθείς νόμιμος εκπρόσωπος της εναγομένης δεν υπέδειξε την επιβαλλομένη από την ιδιότητά του αυτή σαν υπευθύνου του εργοστασίου και έχοντος την τελευταία λέξη για όλα τα εκεί διαδραματιζόμενα, επιμέλεια που κάθε μέσης συνέσεως άτομο, που θα ασκούσε τα ίδια μ' αυτόν καθήκοντα, θα επεδείκνυε, μπορούσε δε και αυτός να επιδείξει, ενόψει του επαγγέλματός του, και έτσι τον βαρύνει αποκλειστική αμέλεια για τα πιο πάνω αποτελέσματα (έκρηξη, θάνατοι, τραυματισμοί).

Η αμέλειά του συγκεκριμένα, η οποία και αποτέλεσε την αιτία της εκρήξεως με τα πιο πάνω αποτελέσματα, συνίσταται στο ότι έδωσε εντολές, το μηχάνημα συσκευασίας να παράγει φυσιγγία δυναμίτιδας 28 χιλ., ενώ κατά τις προδιαγραφές του έπρεπε να παράγει φυσιγγία 45 και 65 χιλ., κατάργησε, με την προαναφερθείσα μετατροπή, το σύστημα ασφαλείας του μηχανήματος και έτσι, όταν αναπτύχθηκε μεγάλη πίεση στο μίγμα και δημιουργήθηκε αντίσταση στη λειτουργία του μηχανήματος, είτε από την πτώση κάποιου ξένου σώματος στο μίγμα, είτε εκ της μη ευχερούς εξόδου του μίγματος από τα μικρής διατομής ακροφύσια, δεν σταμάτησε η λειτουργία του μηχανήματος, αλλά συνεχίστηκε, με αποτέλεσμα να αναπτυχθεί θερμοκρασία μεγαλύτερη των 300ο C εντός του μηχανήματος και έντονη τριβή των μεταλλικών μερών αυτού και να προκληθεί έκρηξη της ζελατινοδυναμίτιδας, η οποία ενόψει και της παρανόμως εναποθηκευθείσας στο κτίριο 13 ποσότητας των 1000 κιλών εκρηκτικής ύλης, προκάλεσε τις προαναφερθείσες ολέθριες συνέπειες. Για τις πράξεις αυτές (έκρηξη από αμέλεια, ανθρωποκτονίες και σωματικές βλάβες κατά συρροή από αμέλεια) παραπέμφθηκε ο νόμιμος εκπρόσωπος της εναγομένης ενώπιον του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Κιλκίς, το οποίο με απόφασή του έτους 1987

(πρέπει να σημειωθεί ότι την ημέρα που εκδικαζόταν η υπόθεση συνέβη νέα μεγάλη έκρηξη στο εργοστάσιο με σοβαρούς τραυματισμούς εργατών) τον κήρυξε ένοχο. Σε δεύτερο όμως βαθμό, με απόφαση του Εφετείου Θεσσαλονίκης, έτους 1990 κηρύχθηκε αθώος κατά πλειοψηφία, διότι, κατά την κρίση του δικαστηρίου, η οποία βέβαια δεν δεσμεύει το παρόν δικαστήριο κατά τη διάγνωση της παρούσας διαφοράς, δεν αποδείχθηκαν τα ακριβή αίτια της εκρήξεως, για να μπορέσει να διαγνωσθεί αν αυτή οφείλεται σε αμέλεια του νομίμου εκπροσώπου της εναγομένης και να μην οι πραγματογνώμονες στην έκθεσή τους, μνημονεύουν πλείονες πιθανές αιτίες της εκρήξεως, μεταξύ των οποίων και την γενόμενη δεκτή από το παρόν δικαστήριο και τη μειοψηφία της εφετειακής αποφάσεως, το γεγονός όμως αυτό, ενόψει των προαναφερθεισών και σε εξοργιστική αδιαφορία του νομίμου εκπροσώπου της εναγομένης οφειλομένων υπαιτιών παραλείψεων και ενεργειών, δεν αποκλείει τον

καταλογισμό της προαναφερθείσης αμελούς συμπεριφοράς στον εκπρόσωπο της εναγομένης και τη με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας ανεύρεση αιτιώδους σχέσεως μεταξύ αυτής και των προαναφερθέντων αποτελεσμάτων της εκρήξεως. Εφόσον λοιπόν ο θάνατος των προαναφερθέντων συγγενών των εναγόντων στο κατά τον πιο πάνω τρόπο προκληθέν εργατικό ατύχημα οφείλεται σε υπαιτιότητα (αμέλεια) του νομίμου εκπροσώπου της εναγομένης, αυτή είναι, σύμφωνα με αυτά που εκτέθηκαν στη δεύτερη σκέψη, υπόχρεος προς καταβολήν χρηματικής ικανοποίησεως λόγω ψυχικής οδύνης στους ενάγοντες.

Σύμφωνα με το εδάφ. γ' του άρθρου 932 ΑΚ, επί θανατώσεως προσώπου η χρηματική ικανοποίηση μπορεί να επιδικαστεί στην οικογένεια του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης. Ψυχική οδύνη είναι ο πόνος που αισθάνεται το πρόσωπο όταν προσβληθεί ένα αγαθό, δικό του ή τρίτου προσώπου, με το οποίο συνδέεται στενά. Η επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησεως λόγω ψυχικής οδύνης στα πρόσωπα της οικογένειας του θύματος προϋποθέτει ότι τα πρόσωπα αυτά υπέστησαν πράγματι ένεκα του μετ'αυτού οικογενειακού δεσμού ψυχική οδύνη. Το αν συγκεκριμένο μέλος της οικογενείας του θανατωθέντος είχε στη συγκεκριμένη περίπτωση, ανεπτυγμένο σε τέτοιο βαθμό τον συναισθηματικό του κόσμο, ώστε να αισθάνεται ψυχική οδύνη, είναι ζήτημα πραγματικό. Στην έννοια της οικογενείας ανήκουν τα πρόσωπα που συνδέονται προς τον θανατωθέντα με δεσμό στενής συγγένειας και αγάπης και μάλιστα ανεξαρτήτως αν συμβιούν με αυτόν, όπως είναι οι γονείς, οι κατιόντες, οι αδελφοί αυτού, ο σύζυγος, οι ετεροθαλείς αδελφοί, αγχιστείς α' βαθμού, δηλ. πεθερός, πεθερά γαμπρός, νύμφη (Γεωργιάδης, εις Γεωργιάδη - Σταθόπουλου ΑΚ 932, αριθ. 15, 17 και εκεί παραπομπές Εφ. Αθ. 4287/88 Ελλ. Δνη 30.1464, Εφ. Αθ. 1216/87 Ελλ. Δνη 29.523). Κάθε μέλος της οικογένειας έχει δική του αυτοτελή απαίτηση για χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης, η απαίτηση δε αυτή μπορεί να ασκηθεί είτε χωριστά από κάθε δικαιούχο είτε με το ίδιο δικόγραφο κατά τις περί ομοδικίας διατάξεις.

Υπόχρεος για την πλήρωση της χρηματικής ικανοποίησεως, λόγω ψυχικής οδύνης, είναι ο υπεύθυνος της αδικοπραξίας και προκειμένου για θανάτωση σε εργατικό ατύχημα ο εργοδότης και ο υπ'αυτού προστηθείς (Εφ. Αθ. 4287/88, Εφ. Αθ. 1216/87, ό.π.). Το δικαστήριο κρίνει ποιο είναι το επιδικαστέο ποσό της χρηματικής ικανοποίησεως. Ως κριτήρια για τον καθορισμό του ποσού αυτού χρησιμεύουν, ανάμεσα σε άλλα, το είδος της προσβολής, η έκταση της βλάβης, οι συνθήκες τελέσεως της αδικοπραξίας, η βαρύτητα του πταίσματος, η περιουσιακή και κοινωνική κατάσταση των μερών και κυρίως του παθόντος, οι λοιπές προσωπικές σχέσεις των μερών (ηλικία, φύλο, ευαισθησία κτλ.). Οι φονευθέντες κατά το προαναφερθέν ατύχημα ΖΠ και ΝΜ διήνυαν, κατά το χρόνο του θανάτου των το 62ο και 61ο έτος της ηλικίας τους αντίστοιχα. Ο πρώτος διέμενε υπό την αυτήν στέγη με την ενάγουσα στην υπό στοιχείο β' αγωγή σύζυγό του και με τους πρώτο και δεύτερο ενάγοντες στην υπό στοιχείο α' αγωγή τέκνα του, οι οποίοι ήσαν μεν έγγαμοι, διέμεναν όμως στα πλαίσια της παραδοσιακής ελληνικής οικογενείας υπό την αυτή στέγη. Η τρίτη ενάγουσα θυγατέρα του πιο πάνω, έγγαμος, διέμενε σε άλλη οικία στην αυτή όμως Κοινότητα. Άπαντες αποτελούσαν μια μετρίας οικονομικής καταστάσεως πλην όμως πολύ στενά συνδεδεμένη οικογένεια, στους κόλπους της οποίας επικρατούσε η αγάπη και η ομόνοια. Το ίδιο ισχύει και για τον δεύτερο θανόντα, ο οποίος κατοικούσε στην Κοινότητα Μ. Κιλκίς με τις ενάγουσες στην υπό στοιχείο γ' αγωγή σύζυγο και θυγατέρα του, η δεύτερη των οποίων ήταν μεν έγγαμος, κατοικούσε όμως υπό την αυτή στέγη με τον ενάγοντα στην υπό στοιχείο δ' αγωγή.

Από τον κατά τον προαναφερθέντα τρόπο οικτρό θάνατο των συγγενών όλοι οι ενάγοντες ένιωσαν έντονο ψυχικό άλγος, προς αποκατάσταση δε της ψυχικής οδύνης,

την οποία υπέστησαν, δικαιούνται χρηματική ικανοποίηση, το ποσό της οποίας, ενόψει της συνεκτιμήσεως των προαναφερθέντων στοιχείων, πρέπει να καθορισθεί, για μεν τις συζύγους των θανόντων στο ποσό του 1.500.000 δρχ., για καθένα δε από τα τέκνα, που είναι όλα ενήλικα, στο ποσό του 1.000.000 δρχ. Συνεπώς, πρέπει οι αγωγές να γίνουν δεκτές κατά ένα μέρος σαν ουσιαστικά βάσιμες και να υποχρεωθεί η εναγομένη να καταβάλει σε καθένα από τους ενάγοντες τα πιο πάνω ποσά νομιμοτόκως από την επίδοση κάθε αγωγής και να κηρυχθεί η παρούσα προσωρινά εκτελεστή για το ήμισυ του επιδικασθέντος σε καθένα από τους ενάγοντες ποσού, διότι κατά το ποσό αυτό η επιβράδυνση της εκτελέσεως απαιτήσεων που ανάγονται στο έτος 1982, ασκήθηκαν δε το έτος 1987, θα τους επιφέρει σημαντική ζημία (άρθρ. 908 παράγρ. 1 ΚΠολΔ).